

De Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten bezit in Zuidoost-Drente de havezate De Klencke. In dit natuurgebied met een oppervlakte van bijna 250 ha ligt nog een van de weinig intact zijnde havezaten. Het gebied kent een grote landschappelijke gevarieerdheid. Een verkenning van het landschap onder leiding van beheerder Jan Hingstman en met fotograaf Jan Heuff.

DE KLENCKE, EEN HAVEZATE IN ZUIDOOST-DRENTE

Jan Abrahamse

TEN OOSTEN VAN HET ESDORP OOSTERHESSELEN ligt het landgoed De Kléncke dat doorsneden wordt door de weg Oosterhesselen-Sleen. Natuurmonumenten heeft het grootste gedeelte in 1961 bij legaat verkregen, bestaande uit de havezate, enkele boerderijen, bos, landerijen en een heideveld. Later zijn delen van het beekdallandschap aangekocht.

Het landgoed De Kléncke bestaat uit een afwisselend landschap en is in meerdere opzichten een bijzonder gebied.

- Reeds vóór de 13e eeuw is op de overgang van heidevelden en bossen enerzijds en het beekdal van de Westerstroom en het Drostendiep anderzijds het huis De Kléncke gesticht.

- Rondom de havezate is in het midden van de 18e eeuw een landschap ontstaan met een landgoedkarakter bestaande uit loofbos, doorsneden door rechte lanen en paden en afgewisseld met landbouwgronden.
- Het dorp Oosterhesselen is van oorsprong een esdorp. Rondom dit dorp lagen de bouwlanden (essen) zoals de Loo-es en de Klénckeres, die nog steeds een functie als landbouwgrond kennen.
- Ten noorden en ten westen van het landgoed liggen de beekdalgronden van de Westerstroom — de Kerkhorsten — en de madelanden van het Drostendiep.
- In de Kerkhorsten is nog de oorspronkelijke smalle, langwerpige percelering aanwezig.

zig. Dit slagenlandschap bestaat uit een groot aantal perceelsscheidingen dat gemarkeerd wordt door prachtige elzensingels, die loodrecht op de beek staan.

- Op de rand van het beekdal ligt, evenwijdig aan de beekloop, op enkele plaatsen een zeer fraaie eikenwal.
- Ten zuiden van de essen en de havezate ligt het Klénckerveld, een heidegebied waar sinds 1974 Drentse heideschappen grazen in een afgerasterd gedeelte. Sinds kort worden hier ook runderen ingeschaard.

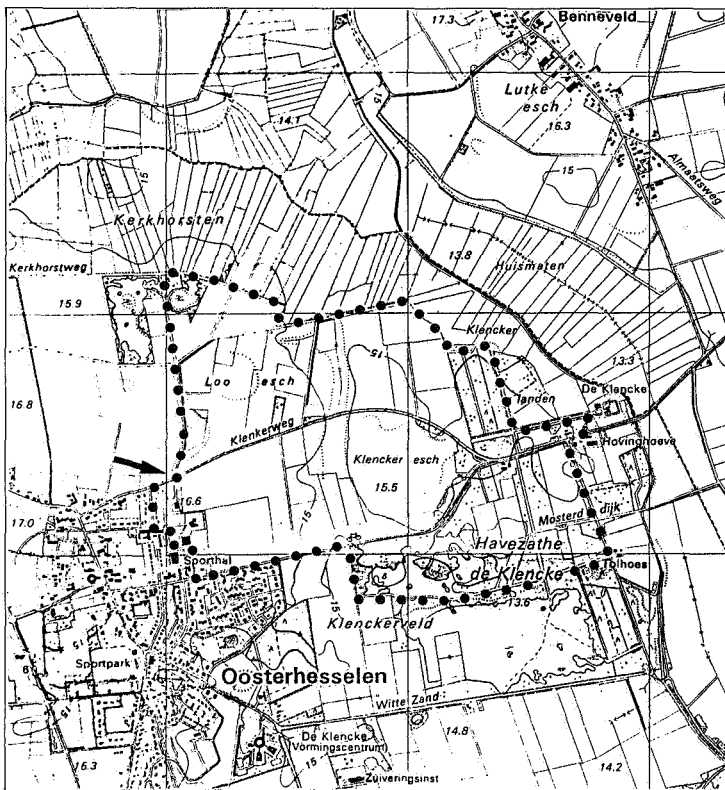
Wandeling

Natuurmonumenten heeft in overleg met de gemeente Oosterhesselen een wandeling van ongeveer 6 kilometer uitgezet door dit gebied. De wandeling is aangegeven door houten paaltjes met rode koppen. Het gebied is uitsluitend toegankelijk op de wegen en paden. Vanwege de laaggelegen natte delen is het raadzaam om tijdens de wandeling laarzen te gebruiken. De wandeling begint aan de Klénckerweg ten oosten van Oosterhesselen, tegenover het gebouw van Gemeentewerken. Tegenover dit gebouw loopt een klinkerweg. Aan weerszijden liggen zware eikenwallen, daarachter de essen, waar nu bieten en mais verbouwd worden.

Een fraaie vertooning

Oosterhesselen was vroeger een welvarend boerdorp. In het dorp bevinden zich nog prachtige Saksische boerderijen, maar momenteel woont er haast geen boer meer binnen de nederzetting. Het is een forenzendorp geworden van Emmen en Coevorden. De boeren wonen in de buitengebieden. De welvaart was er in 1843 nog niet, zoals blijkt uit het reisverslag van de drie Podagrissen (een uitgever, een redacteur van de Drentse en Asser Courant en een predikant):

'Oosterhesselen ligt geheel in 't geboomte verscholen en heeft nog een volmaakt patriarchaal voorkomen. Gij bemerkt niets van het dorp, tenzij gij u reeds in deszelfs middelpunt bevindt, en rondom den brink den schakel van nederige eenvoudige woningen aanschouwt, dertig in getal, door schuren, hekwerk, eiken plantsoen en opene plekken afgewisseld. Zonder dit te willen, maken deze boersche huizen toch een fraaie vertooning. 't Geheel levert een landelijk tafereel van rust en halmt, welks aanblik u nimmer vermoeit . . . De

→ Begin wandeling

De Loo-es

voornaamste bron van bestaan der inwoners, 871 in getal, is de landbouw. Ook bestaat er eenige handel met Hoogeveen en Koevorden in rogge, boekweit, eijeren, boter, enz., waarvoor winkelwaren en kleederen worden teruggenomen.'

De Loo-es aan de rechterhand is een gebied dat Natuurmonumenten graag wil toevoegen aan haar terrein. De es zal dan een agrarische bestemming behouden, maar er zal niet meer gedraineerd en geëgaliseerd worden en de weinig bomen blijven staan.

In deze Loo-es ligt een klein steilrandje dat aangegeven is door bomen. Het steilrandje is een paar honderd jaar geleden ontstaan door verstuing. De drinkpoel in dit perceel zal door Natuurmonumenten weer hersteld worden. De weg, die alleen dienst doet voor agrarisch gebruik en aan weerszijden is begroeid met eiken en een onderbegroeiing van bramen, loopt geleidelijk naar beneden richting beekdal. Op de Loo-es zijn celtic fields aangetroffen, kleine omwalde prehistorische akkertjes uit de late Bronstijd en vroege IJzertijd.

Na zo'n 500 m bereikt men een viersprong; de route gaat rechtdoor en de verharde weg gaat hier over in een zandweg. De gronden die hier aan weerszijden liggen, zijn in het begin van deze eeuw ontgonnen. Voordien waren dit heidevelden, van het Achterste Veld. Deels is de vergraste en beboste heide nog aanwezig, zoals links te zien is achter de akkers, een gebied dat in 1987 door Natuurmonumenten is aangekocht en in raster is gezet voor runderen en schapen die er grazen. Het bouwland rechts gaat vrij abrupt over in een bebost gedeelte van een particulier die hier een hobby-kwekerij van bomen heeft, met es,

esdoorn, hazelaar, wilg, berk en verschillende soorten coniferen. In het bouwland aan de linkerkant ligt een vennetje, waarschijnlijk een pingoruïne uit de ijstijd, dat van hieraf niet zichtbaar is. Achter dit bouwland ligt een met berk, lijsterbes en vuilboom bebost heideveld, eveneens van een particulier.

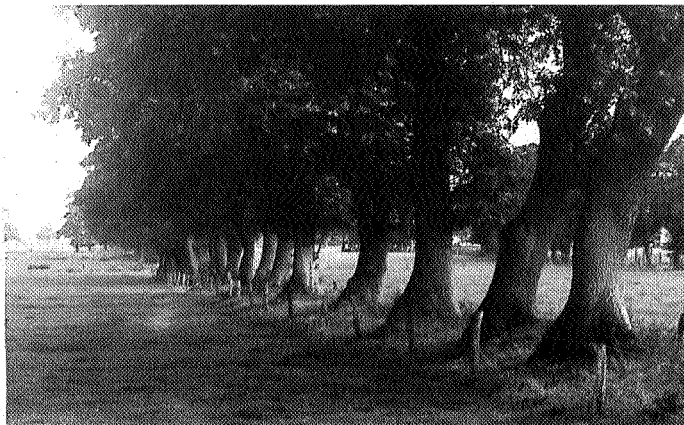
Kerkhorsten

Bij de driesprong gaat de route rechtsaf. Aan de linkerkant liggen de Kerkhorsten, beekdalgronden van de Westerstream. Er volgt nu een prachtige route op de grens van de es en het beekdal die een uitzicht geeft op de naar het riviertje aflopende

langwerpige percelen, die hier met enkele zware eikenwallen en elzenwallen worden gemarkeerd. Grote delen van de Kerkhorsten zijn in eigendom van en in beheer bij Natuurmonumenten. Het beekdalgrasland vertoont nog veel reliëf waarbij hoge zandige gedeelten overgaan in vochtige veengedeelten.

In de door Natuurmonumenten beheerde percelen vinden we soorten als dotter, pinksterbloem, koekoeksbloem, moeraskruiskruid en wilde bertram, deels bestaan deze percelen uit rietgras en liesgras. In het laagstgelegen deel van de Kerkhorsten loopt de beek.

Aan de overzijde van de beek liggen de beekdalgronden die omhoog lopen naar

Eikenwal in de Kerkhorsten

de Aalderes en verderop de beekdalgronden van de Westerstream, richting Zweeloo. In het 5e perceel vanaf de driesprong staat een schaperuif. Hier grazen 's winters de schapen van Natuurmonumenten die de rest van het jaar op het heideveld van het Klenckerveld grazen. 's Zomers wordt het perceel verhuurd aan boeren uit de omgeving, die er soms ook schapen op laten weiden.

Zandpad langs de Loo-es

Na de driesprong bevinden zich aan de rechterkant de reeds genoemde boskwekerij en daarna akkers. Na de eerste akker gaat een zandweg rechtsaf richting Oosterhesselen. De route gaat echter rechtdoor en aan de linkerkant van de weg ligt een prachtige eikenwal, met een onderbegroeiing van bramen, meidoorn en lijsterbes, die erg te lijden heeft gehad van ijzel in de winter van 1987. De wandeling gaat daarna met een scherpe bocht naar rechts en na 50 m weer naar links bij een merkwaardig gebouwde paardestal van een hobbyboer. Deze stal ligt op de Loo-es. Beheerder Jan Hingstman vertelt dat driekwart van de graslandpercelen de Kerkhorsten nu eigendom zijn van Natuurmonumenten. Om al deze percelen goed te beheren wordt gedacht aan het instellen van standweiden.

'We trekken dan een aantal percelen samen

waarop extensieve begrazing kan plaatsvinden d.w.z. weinig beesten per ha en geen bemesting. Uiteraard blijven de perceelscheidingen die worden gevormd door de elzenwallen intact. In zo'n standweide kunnen dan boeren uit de omgeving hun vee inscharen. De laagste gedeelten verpachten we niet, die zijn zo vochtig dat de boeren er met de zware werktuigen niet kunnen komen'.

De reeds gerealiseerde standweide ligt aan de linkerkant. Deze percelen zijn veel ruiger. De verschrallingsmethode moet leiden tot een bloemrijke weide. Links langs de weg zijn nieuwe eiken aangeplant; er is hier geen wal. Bij het tweede hek aan de linkerkant bevindt zich wel een wal met grillig gevormde eiken. Vroeger werd de wal gesnoeid en het eikenhout gebruikt als brandhout, o.a. voor de bakkersoven.

Het slagenlandschap in de Kerkhorsten werd bedreigd door egalisatie van kavels en opruiming, beschadiging en vernieling van houtwallen en elzenbeplantingen. Sinds het van kracht worden van het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Oosterhesselen in 1980 is deze ontwikkeling grotendeels stopgezet. Ook de door Natuurmonumenten gevoerde aankooppolitiek heeft hieraan bijgedragen.

Na 100 m gaat een zandweg rechts naar de Klenckeweg. Hierna ligt aan de rechterkant een diepe sloot die in de 60-er jaren is

Lantingsbos

gegraven voor de ontwatering. Deze sloot is tevens de grens met het landgoed De Klencke. Rechts bevindt zich een kruidenrijk land dat nog veel reliëf heeft en verpacht wordt aan een boer met een ekologisch bedrijf. Er loopt door dit perceel een slootje dat afwatert op de diepe sloot langs het wandelpad. Het volgende perceel is een akker van een modern agrarisch bedrijf en hier zijn in 1988 nog 3 jonge vossen gesignaleerd. Recht vooruit is het kerktorentje van Sleen zichtbaar. Aan het einde van deze weg staan berken die ook veel geleden hebben van de ijzel.

De Klencke

De route gaat nu rechtsaf door een draaisluisje, via een smal pad dat langs de weg loopt die gebruikt wordt door de boer. Bij het sluisje staat ook een bord van Natuurmonumenten met de mededeling dat we het landgoed De Klencke betreden. Aan de rechterkant van het pad ligt een wal met berken, eiken en beuken. Enkele beuken hebben brandschade opgelopen door het afbranden van de takken. Achter de wal ligt de Klenckeres, waar aardappelen en mais verbouwd worden en ook vee weidt. Links is een solitaire eik ingerasterd door Natuurmonumenten om schade door het vee te voorkomen. Dit gebied heet de Klenckerlanden en wordt licht bemest met stalmest en daardoor veranderd in bloemrijke weilanden. Na 150 m komen we bij het Lantingsbos. Dit bos bestaat hoofdzakelijk uit zomereiken en beuken met een onderbegroeiing van framboos, braam, lijsterbes en een enkele berk.

Draaisluisje

Langs de slootkant staan oude elzen. Vroeger was hier een blauwe reigerkolonie die in 1981 nog 44 broedende exemplaren telde. De achteruitgang van het aantal blauwe reigers wordt naast een aantal strenge winters toegeschreven aan de concurrentie met de roek die hier ook een kolonie vormt van nog ongeveer 600 paar (in 1979 waren dit nog 1005 paren). Heel bijzonder is het feit dat er 6 paar broedende steenuilen voorkomen, dankzij de vele oude elzenbomen.

Na 100 m in het bos passeren we weer een draaisluisje. Jan Hingstman: *'Deze sluisjes zijn aangelegd om te voorkomen dat hier brommers, crossmotoren en paarden komen. Deze rustige overgang van bos naar beekdal is erg belangrijk voor de dieren, waaronder zo'n 25 reëen en veel vogels; te veel verstoring zou hen verjagen!'*

Aan de linkerkant zijn de lage beekdalgronden zichtbaar die bij het landgoed horen. Aan de overkant van de beek die hier Drostendiep genoemd wordt, ligt het dorp Benneveld met haar essen.

Dood hout leeft

De route gaat nu rechtsaf en dan komen we op een van de statige oude lanen van het landgoed met prachtige oude eiken en

beuken, deels uit de 17e eeuw. Het perceel bos aan de rechterkant is in handen van een partikulier en heeft veel meerstammige beuken. Links is het bos veel meer open. Een groot aantal beuken is hier geringd met een motorzaag, zodat deze bomen afsterven. Dit gebeurt om de eiken meer licht te geven. Natuurmonumenten heeft deze beheersmaatregel genomen omdat juist de zomereiken met enkele beuken karakteristiek zijn voor dit landgoed. *'Dood hout leeft'* zegt Jan Hingstman, *'dat is een stelling die Natuurmonumenten hanteert, omdat een natuurlijk bos ook uit dood hout bestaat. Dood hout is de voedingsbodem voor schimmels, paddestoelelen en insecten. De insecten vormen op hun beurt voedsel voor vogels.'*

Even verder ligt aan de linkerkant een oude akker, met op de achtergrond een hooiberg. Op de viersprong staat links een prachtige oude beuk. Bij deze viersprong gaat de route linksaf de niet meer gebruikte oprijlaan in naar de havezate. Aan de linkerkant staan jonge eiken die aangeplant zijn na de hevige storm van 1972 en na zo'n 60 meter de oude eiken die rond 1700 zijn aangeplant. Rechts ligt een kampje, een weilandje gebruikt voor het weiden van paarden of kalveren.

De havezate

De Kléncke is een gehucht dat circa 2 kilometer ten oosten van Oosterhesselen ligt. Het is tevens de naam van de in dit gehucht gelegen havezate. Er zijn twee verklaringen voor het woord kléncke, ook wel klinge of klang, nl. heuvel en geul of ondiepe plek in een rivier of beek.

De tweede betekenis is waarschijnlijk juist, omdat het gehucht en de havezate liggen in een bocht van het Drostendiep. Het terrein waarop het huis ligt, is door een gracht omgeven. Het huis is eeuwenlang bewoond geweest door de familie Clénk (ook wel Clínke genaamd).

De naam Clínke komt al voor in geschriften uit 1210. Gerrit Clénke, die omstreeks 1460 het huis in eigendom had, liet een watermolen bouwen aan het Drostendiep voor het malen van koren. In 1460 wordt Pelgom van Isselmuiden eigenaar; het heette toen 't Huys ther Klempenghe. De beide dochters van deze eigenaar droegen het huis over aan Van Swinderen, Hebinge en Bloeminge, boeren te Oosterhesselen. In 1519 werd Hendrik van Haersholte eigenaar, die het sterk vervallen geheel opknapte. In 1558 verruilde deze de havezate met Herman van Welvelde voor grond in Delden en Borne. Blijkens een opschrift

Solitaire eik met raster

Meerstammige eiken langs één van de lanen

op de torenklok van Oosterhesselen behoorde het huis in 1626 aan Johan van Welvelde. In 1667 trouwde Johanna Wilhelmina van Welvelde met Rutger van Loon die het huis in 1670 verbouwde. Muurankers op het huis wijzen op deze verbouwing. Op 8 maart 1698 werd De Klencke bij Besluit van Ridderchap en Eigenherfden opgenomen onder de 18 erkende havezaten van Drente. Een havezate was een landhuis van een edelman die verschillende rechten en plichten bezat. De belangrijkste zijn het jachtrecht, het visrecht, het markerecht en het collatierecht. Dit laatste is het recht om een onderwijzer te benoemen en iemand ter benoeming tot pastoor aan de bisschop voor te dragen. Dit recht is later uitgebreid in die zin dat ook een kosters/schoolmeester in Oosterhesselen mocht worden voorgedragen. In 1922 werd bij de Grondwet dit collatierecht afgeschaft.

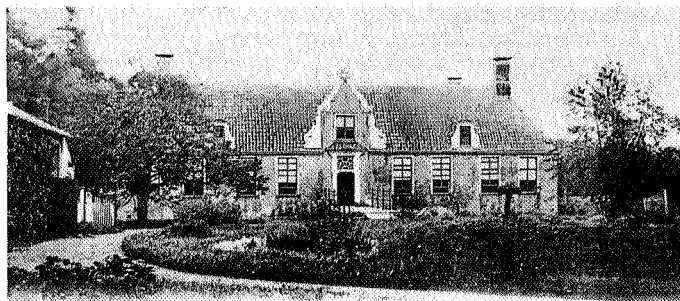
In 1700 werd de havezate verkocht aan C. Liesveld, die hem weer doorverkocht aan de heren Kymell te Dalen en Wispelweg te Coevorden.

Bij de verbouwing in 1760 kreeg het huis zijn huidige vorm. De twee torens die het huis bezat, verdwenen en aan het hoofdgebouw kwamen twee zijvleugels die haaks

op het huis stonden. Tevens werden er een bouwhuis en een stalhuis bij de havezate gebouwd. Ook buiten de gracht die de havezate omringt, werden enkele gebouwen opgetrokken. In 1792 kwam de havezate in bezit van baron Haro Caspar von Inn und

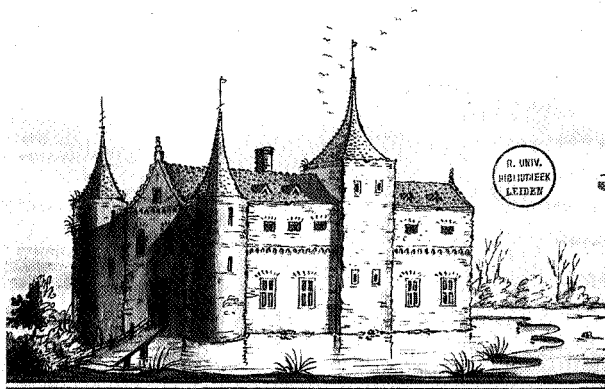
Kniphausen en door huwelijk met zijn dochter van jonkheer Derk van der Wijck. Rond 1922 werd het huis door drie gezinnen bewoond. In 1930 kwam er na een verbouwing een jeugdherberg in en een tehuis voor de jeugdbond voor onthouding van alcoholische dranken. In de crisisjaren werd het ook door werklozen gebruikt. Tijdens de Tweede Wereldoorlog diende het enige tijd als bordeel, met dames uit Rotterdam, voor de Duitse militairen. In 1948 werd het verbouwd door het Ministerie van Maatschappelijk Werk voor meisjes uit asociale gezinnen. In 1949 nam de classis Emmen het gebouw in gebruik als conferentieoord. Ook een lagere landbouwschool is er in gehuisvest geweest. Eerst in 1952 werd het een vormingscentrum van de Hervormde Kerk. De familie Van der Wijck heeft het landgoed in eigendom gehad tot 22 november 1961 toen Elisabeth Jacoba van der Wijck, echtgenote van notaris Goddard, het vermaakte bij legaat aan Natuurmonumenten. In 1976-1977 is het huis grondig gerestaureerd en teruggebracht in de toestand van 1760.

Momenteel wordt het bewoond door een particulier, die eveneens het gebouw aan de linkerkant pacht en gebruikt als manege. Dit zgn. bouwhuis was vroeger een veerberging uit circa 1850.

Oosterhesselen Deze oude have ^{Klencke} gathe Klencke is niet meer wat het was. Sitwendig vervallen en in vwendig verbouw behoort het niet meer tot het verleden maar ook evenmin tot het heden. Behoort in 1619 tot een der 100 erkende havezaten.

Ansichtkaart uit begin deze eeuw

De Klencke in Drenthe
Havezate De Klencke rond 1800

De onderste laag van de buitenmuur van deze schuur bestaat uit in repen gezaagde grafzerken van de vroegere eigenaar Van Welvelde. De zerken zijn waarschijnlijk afkomstig uit de kerk van Oosterhesselen. Vroeger was er dichtbij deze schuur ook een schaapskooi. Tegenover het bouwhuis heeft tot 1916 het schathuis gestaan waarin een bakkerij was gevestigd.

Heerlijk geboorte

Aanvankelijk bestond het grootste deel van het landgoed uit heide, die gebruikt werd voor de schapenteelt. Heideplaggen werden gestoken voor mestbereiding en huisbrand. Een enkele keer werd de heide gemaaid voor veevoeder in slechte tijden. Aan het begin van de 19e eeuw nam de vraag naar brandstof toe. Dit uit zich ook op het landgoed in de aanplant van bossen van vooral eiken. Uit de schors van de eik kon men looistof winnen en met de handel hiervan hadden de bewoners van De Klencke een aardige bijverdienste. Door het gebruik van kunstmest rond 1930 en de import van Australische wol werd het Drentse heideschaap overbodig. Dat betekende voor de niet tot het landgoed behorende heide dat deze werd ontgonnen tot bouw- en weiland. Het Klenckerveld bleef voor ontginning gespaard. Het bebossen van het landgoed gebeurde echter ook al in het midden van de 19e eeuw. *'Het heerlijk geboorte, waaraan door den eigenaar een bijzondere zorg besteed wordt, trof bijzonder onze aandacht',* aldus de drie Podagristen. *'Fraai zijn de lanen van reusachtige eiken en beuken, die van verschillende zijde op 't huis uitloopen en in wier lommer hier en ginds de nederige woningen der meijers (pachters) liggen verscholen. De werksame bewoner der havezathe zet nog aanhoudend zijn plantsoen voort. De heidegrond, tot de marke van de Klencke behorende, wordt nog telken jare door hem met dennen en andere boomsoorten bebout, en belooft, na verloop van tijd, een rijke aanwinst voor de fraaiheid en 't natuurschoon van 't landgoed'.*

Vervolg wandeling

De wandeling gaat voor de havezate rechtsaf naar een driehoekig brinkje met oude eiken, dat doorsneden wordt door de autoweg Sleen-Oosterhesselen, hetgeen geen verrijking betekent, want hierdoor heeft de oprijlaan in de as van het huis zijn functie verloren. Dit jaar nog is op deze

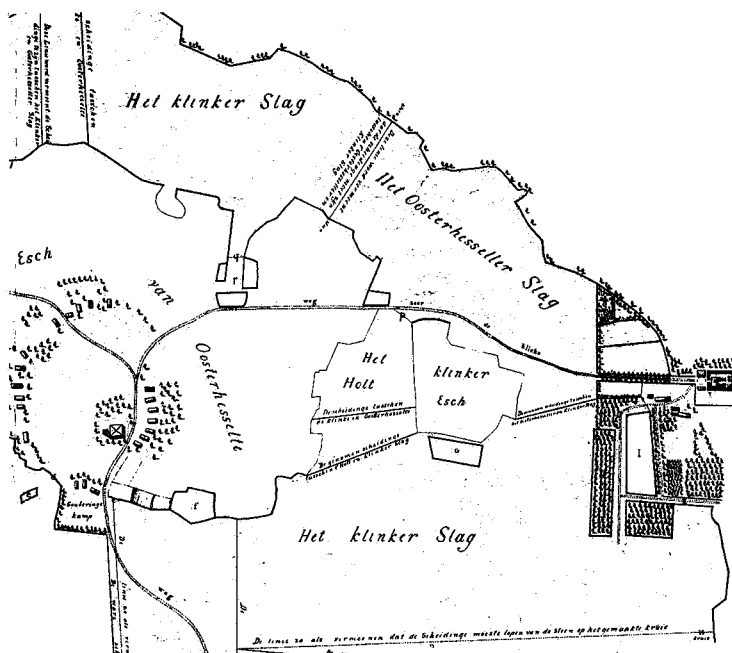
weg een steenmarter doodgereden. Links staat de Hovinghoeve. Achter deze in 1976 gerestaureerde boerderij staat een landschappelijk aangepaste ligboxenstal. Daarnaast staat een oude schuur en verderop een leegstaande stolpboerderij. Aan de rechterkant staat een Hollandse boerderij uit de jaren '30 met daarnaast een kaphuis. Vroeger was dit een cafeetje. Wandelaars die een hond hebben meegenomen volgen nu recht door de autoweg naar Oosterhesselen en na 350 meter het fietspad naar links. Honden zijn nl. verboden in het schapenterrein. Deze route is aangegeven met paaltjes voorzien van een witte kop.

Tolhoes

Tegenover de Hollandse boerderij gaat de route linksaf, een eveneens gasafteerde weg in. Ook deze weg is een oude laan van het landgoed. Duidelijk zijn de bomenrijen aan weerskanten zichtbaar, aan de rechterkant zelfs een dubbele rij. Links ligt een

kampje, de Paardewei geheten, en rechts de Oskoelenkamp. In de bomen rechts bevinden zich veel vogelhokjes, die hier zijn opgehangen door de schoolkinderen van Oosterhesselen.

De onderbegroeiing bestaat uit hult, framboos en braam. In dit gebied komt ook de roekenkolonie voor en verder vinden we in het bos veel zangvogels zoals vink, roodborstje, staartmees en de meer zeldzame nachtegaal en wielewaal. Ook broeden hier de buizerd, de havik en verschillende soorten uilen. Aan het eind van de Oskoelenkamp is een viersprong. De route kruist het fietspad de Mosterdijk en gaat recht door. Aan de linkerkant kijken we uit over de Oosterhesseler landen, het voormalige slagenlandschap van het Drostendiep en na 100 m van de Mosterddijk staat een prachtig oud Saksisch boerderijtje, het Tolhoes, de dienstwoning van de beheerder. Zoals de naam zegt werd hier vroeger tol geheven. Tot 1976 zat hier een boerenbedrijfje. Bij het Tolhoes gaat de

Fragment uit de kaart van het Oosterhesseler en Klinker veld uit 1773

Beheerder Jan Hingstman

wandeling rechtsaf het bos in. Op dit fietspad bevindt zich na een paar meter een kampje dat nu gebruikt wordt voor de opvang van schapen, die op het Klenckerveld grazen. Aan het einde van dit kampje is rechts een vangtrechter gemaakt.

Na het kampje bevinden we ons in het oude lanenstelsel van het landgoed, links is de overgang naar het heidegebied van het Klenckerveld duidelijk zichtbaar, rechts heeft het bos 'geleden' van de storm van 1972. Na de viersprong gaat de wandeling rechtdoor en opvallend is dat aan de linkerkant van deze laan de bomen dicht op elkaar staan en dat eik en beuk om en om zijn afgewisseld.

Klenckerveld

Deze bomenrij houdt abrupt op en dan staan we in heidelandschap. We passeren de afrastering van het schapenterrein. Hier staat ook een bord van Natuurmonumenten dat er geen honden in dit terrein mogen komen. Ook niet aangelijk, want de ervaring heeft geleerd dat ook dan schade onder schapen en lammeren niet voorkomen kan worden.

Op het afgerasterde gebied van zo'n 60 ha lopen 50 Drentse heideschapen, eigendom van Natuurmonumenten, die alleen bijgevoerd hoeven te worden in de winter als er veel sneeuw ligt. Verder graast er een 8-tal runderen van boeren uit de omgeving. Het sterk vergraste heideveld wordt sinds 1974 begraaasd en de bomen in het landschap doen savanne-achtig aan, mede doordat de takken aan de onderkant zijn afgevreten.

De jeneverbessen die verderop in het heideterrein staan hebben iets te lijden van deze begrazing, maar ook van de ijzel en de verzuring. Links bevindt zich een oud pad dat loopt naar een vroeger in cultuur gebracht stuk grond. Amfibieën en reptielen komen in dit heideterrein voor en er broeden wulpen. In het gebied wordt ook heide geplagd. Begrazing en plaggen zijn beheersmaatregelen om het sterk vergraste heideveld weer een gevarieerde vegetatie te geven.

Na het schapenrooster bevindt zich een weiland, 'De lange vlier', dat 's winters gebruikt wordt om de schapen bij te voeren. Aan de rechterkant is een fraai gebied, dat niet is ingerasterd, met struikheide, jeneverbes, brem en vogelkers. Aan het eind van het zandpad gaat de route rechtsaf en loopt voor een deel langs het schapenraster. Aan de linkerkant is de nieuwbouw van Oosterhesselen zichtbaar. Bij de vol-

gende driesprong komen we op een geasfalteerd fietspad, dat ook al dit natuurgebied doorsnijdt. Vroeger liep hier de tramweg. De route gaat hier linksaf. Het land De Stroet, onderdeel van de Klenckeres, aan de rechterkant is nog eigendom van Natuurmonumenten, links is van een partikulier.

De wandeling gaat nu rechtdoor naar Oosterhesselen langs de Edsveenweg, waar links de eerste woningen liggen.

Vóór het politieburo (links) en het gemeentehuis (rechts) gaat de route rechtsaf langs het gebouw De Goorn, direct na dit gebouw links over de parkeerplaats en dan rechts, langs een school en na de school links en meteen weer rechts de Beatrixlaan in. Deze komt uit op de Klenckerweg. Daar gaat de route rechts en eindigt de wandeling bij het startpunt bij het gebouw van Gemeentewerken.

Geprobeerd wordt om het eind van de route iets gemakkelijker te maken. ●

Schapenrooster